

PRESUDA SUDA

19. svibnja 1992. (*)

„Zaštita prava zaposlenika u slučaju prijenosa poduzeća”

U predmetu C-29/91,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je Sudu uputio Kantongerecht te Groningen (Nizozemska), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Dr. Sophie Redmond Stichting

i

Hendrikusa Bartola i dr.,

o tumačenju Direktive Vijeća 77/187/EEZ od 14. veljače 1977. o usklađivanju prava država članica o zaštiti prava zaposlenika u slučaju prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona (SL L 61, str. 26.),

SUD,

u sastavu: O. Due, predsjednik, R. Joliet, F. A. Schockweiler i F. Grévisse, predsjednici vijeća, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias i M. Díez de Velasco, suci,

nezavisni odvjetnik: W. Van Gerven,

tajnik: H. A. Ruehl, glavni administrator,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za Dr. Sophie Redmond Stichting, R. Van Asperen, član odvjetničke komore u Groningenu,
- za Hendrikusa Bartola i dr., T. Y. Miedema i G. W. Brouwer, članovi odvjetničke komore u Groningenu,
- za Komisiju Europskih zajednica, B. J. Drijber i K. Banks, članovi pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja Dr. Sophie Redmond Stichting i Komisije na raspravi održanoj 12. veljače 1992.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 24. ožujka 1992.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 21. siječnja 1991., koje je Sud zaprimio 28. veljače 1991., Kantongerecht te Groningen uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u niz prethodnih pitanja o tumačenju Direktive Vijeća 77/187/EEZ od 14. veljače 1977. o usklađivanju prava država članica o zaštiti prava zaposlenika u slučaju prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona (SL L 61, str. 26., u daljnjem tekstu: direktiva).
- 2 Pitanja su postavljena u okviru spora između, s jedne strane, zaklade Dr. Sophie Redmond Stichting (u daljnjem tekstu: zaklada Redmond) i, s druge strane, H. Bartola i još osam osoba.
- 3 Iz spisa proizlazi da je tužitelj u glavnom postupku zaklada koja se bavi, među ostalim, pružanjem pomoći ovisnicima o drogama iz određenih skupina nizozemskog društva. Tuženici su zaposlenici zaklade vezani ugovorima o radu na koje se primjenjuju odredbe nizozemskog građanskog zakonika.
- 4 Općina Groningen, koja je zakladi dodjeljivala subvencije koje su bile njezin jedini izvor sredstava, prestala je to činiti s učinkom od 1. siječnja 1991. te je subvencioniranje prenijela na drugu zakladu, zakladu Sigma, koja se bavi pružanjem pomoći ovisnicima o drogama.
- 5 Zaklada Redmond, koja je sada bila bez sredstava, podnijela je u skladu s člankom 1639.w građanskog zakonika zahtjev Kantongerechthu Groningen za raskid postojećih ugovora o radu s članovima osoblja koje nije preuzela zaklada Sigma.
- 6 Budući da su se neki od tuženika u glavnom postupku pozvali na odredbe članaka 1639.aa *et seq.*, koje su umetnute u nizozemski građanski zakonik u svrhu prijenosa direktive u nacionalno pravo, od Kantongerechta, koji je sud prvog i posljednjeg stupnja, zatraženo je da razmotri tumačenje te direktive. On je odlučio prekinuti postupak dok Sud ne donese odluku o sljedećim prethodnim pitanjima:
 - „(a) Je li izrazom ‚prijenos poduzeća ... na drugog poslodavca, koji je posljedica ugovornog prijenosa, pripajanja ili spajanja poduzeća’ [neslužbeni prijevod] u smislu Direktive Vijeća 77/187/EEZ od 14. veljače 1977. o usklađivanju prava država članica o zaštiti prava zaposlenika u slučaju prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona obuhvaćena i situacija u kojoj nadležno tijelo za dodjelu subvencija odluči prekinuti subvencioniranje jedne pravne osobe, što dovodi do potpunog i konačnog prestanka njezinih djelatnosti, i istodobno prenijeti subvencioniranje na drugu pravnu osobu s jednakim ili usporedivim ciljevima, pri čemu dvije pravne osobe i nadležno tijelo za dodjelu subvencija namjeravaju i dogovorili su se ne samo da bi, u mjeri u kojoj je to moguće, klijente/pacijente prve pravne osobe trebalo prenijeti na drugu pravnu osobu, već i da bi nakon toga drugoj pravnoj osobi trebalo odobriti zakup nekretnina koje je

prva pravna osoba zakupila od nadležnog tijela za dodjelu subvencija te da bi, u mjeri u kojoj je to moguće (i poželjno), trebalo iskoristiti ‚znanja i resurse (npr. osoblje)‘ prve pravne osobe?

- (b) Je li za odgovor na prethodno pitanje bitno da se inventar prve pravne osobe ne prenosi na drugu pravnu osobu?
- (c) Je li za odgovor na pitanje (b) bitno sastoji li se nepreneseni inventar isključivo ili gotovo isključivo od pomoćnih sredstava za gore navedenu društvenu i rekreacijsku funkciju?
- (d) Može li se reći da je poduzeće (preneseni dio poduzeća) zadržalo svoj identitet ako nije prenesena gore navedena društvena i rekreacijska funkcija prve pravne osobe, ali je prenesena funkcija pružanja pomoći?
- (e) Je li za odgovor na pitanje (d) bitno treba li socijalne i rekreacijske djelatnosti smatrati samostalnim ciljem ili isključivo pomoćnim sredstvom u svrhu optimalnog pružanja pomoći?
- (f) Naposljetku, je li za odgovor na prethodna pitanja bitno da (planirani) prijenos djelatnosti prve pravne osobe na drugu pravnu osobu nije u prvom redu proveden na temelju jednog ili više sporazuma u tu svrhu između nadležnog tijela za dodjelu subvencija i dviju pravnih osoba, već na temelju odluke, koja se zasnivala na promjeni politike nadležnog tijela za dodjelu subvencija, o prestanku subvencioniranja prve pravne osobe i njegovu prijenosu na drugu pravnu osobu?”

7 Za potpuniji prikaz činjeničnog stanja u glavnom postupku, tijekom postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku navode se samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje presude Suda.

8 Člankom 1. stavkom 1. direktive predviđeno je sljedeće:

„Ova se Direktiva primjenjuje na prijenos poduzeća, pogona ili dijela poduzeća ili pogona na drugog poslodavca, koji je posljedica ugovornog prijenosa, pripajanja ili spajanja poduzeća.” [neslužbeni prijevod]

9 Šest prethodnih pitanja koja je uputio Kantongerecht te Groningen odnose se zapravo na dva različita aspekta područja primjene direktive, kako je utvrđeno u njezinu članku 1. Dio prvog pitanja i šesto pitanje odnose se na tumačenje izraza „ugovorni prijenos”, dok se preostala pitanja odnose na izraz „prijenos poduzeća, pogona ili dijela poduzeća ili pogona”. Kako bi se odgovorilo na pitanja Kantongerechta, valja redom ispitati moguće poteškoće u tumačenju proizišle iz tih dvaju izraza, uzimajući u obzir zabrinutosti koje je izrazio nacionalni sud.

Izraz „ugovorni prijenos”

10 Valja podsjetiti da je u presudi od 7. veljače 1985., Abels, t. od 11. do 13. (135/83, Zb., str. 469.), Sud utvrdio da se doseg sporne odredbe direktive ne može utvrditi samo na temelju tekstualnog tumačenja zbog razlika među njezinim jezičnim inačicama i razlika među nacionalnim zakonodavstvima u pogledu koncepta ugovornog prijenosa.

- 11 Stoga je dovoljno fleksibilno protumačio taj koncept kako bi odgovarao cilju direktive, a to je zaštita zaposlenika u slučaju prijenosa njihova poduzeća, i utvrdio da se direktiva primjenjuje u svim slučajevima u kojima je u okviru ugovornih odnosa došlo do promjene fizičke ili pravne osobe odgovorne za rad poduzeća koja preuzima obveze poslodavca u odnosu na zaposlenike poduzeća (vidjeti najnoviju presudu od 15. lipnja 1988., Bork International, t. 13. (101/87, Zb., str. 3057.)).
- 12 Sud je osobito smatrao da u područje primjene direktive ulazi slučaj u kojem su prostorije dane u zakup, ugovor o zakupu raskinut i vlasnik ponovno preuzeo vođenje poduzeća (presuda od 17. prosinca 1987., Ny Moelle Kro, 287/86, Zb., str. 5465.), slučaj u kojem je restoran dan u zakup, ugovor o zakupu raskinut i poduzeće dano u zakup novom zakupcu koji je nastavio poslovanje (presuda od 10. veljače 1988., Tellerup, zvana „Daddy's Dance Hall”, 324/86, Zb., str. 739.) te čak i u slučaju u kojem su bar i diskoteka preneseni na temelju ugovora o kupoprodaji i zakupu i vraćeni vlasniku na temelju sudske odluke (presuda od 5. svibnja 1988., Berg, 144/87 i 145/87, Zb., str. 2559.).
- 13 Kao što je Sud naveo u gore navedenoj presudi od 15. lipnja 1988., Bork International, točki 14., ako nakon isteka zakupa zakupac prestane biti poslodavac i treća strana nakon toga postane poslodavac na temelju ugovora o kupoprodaji sklopljenog s vlasnikom, proizišla transakcija može biti obuhvaćena područjem primjene direktive, kako je utvrđeno u njezinu članku 1. stavku 1. Činjenicom da se u takvom slučaju prijenos provodi u dvije faze tako da zakupac prvo vrati poduzeće vlasniku, koji ga zatim prenese na novog vlasnika, ne sprječava se primjena direktive.
- 14 Transakcija na koju se odnose prethodna pitanja koja je uputio Kantongerecht Groningen, kako je opisana u zahtjevu za prethodnu odluku, usporediva je s obzirom na strukturu. Naime, riječ je o situaciji u kojoj općina koja subvencijama financira aktivnosti zaklade koja se bavi pružanjem pomoći ovisnicima o drogama odluči prekinuti subvencioniranje, što dovodi do prestanka djelatnosti zaklade, i prenijeti ga na drugu zakladu koja obavlja iste djelatnosti.
- 15 Točno je da svojim šestim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita je li zbog činjenice da je odluku o prijenosu jednostrano donijelo javno tijelo i da ona nije posljedica ugovora sklopljenog između njega i subvencioniranih tijela direktiva u ovom slučaju neprimjenjiva.
- 16 Odgovor na to pitanje je negativan.
- 17 S jedne strane, o jednostranoj odluci radi se i kad vlasnik odluči promijeniti zakupca i kad javno tijelo promijeni svoju politiku subvencioniranja. U tom pogledu nije potrebno uzeti u obzir vrstu subvencije jer se ona u nekim državama članicama dodjeljuje na temelju jednostranog akta pod određenim uvjetima, a u drugima na temelju ugovora o subvenciji. Promjena korisnika subvencije u svakom se slučaju provodi u okviru ugovornih odnosa u smislu direktive i relevantne sudske prakse (gore navedene presude od 5. svibnja 1988., Berg, t. 19., i od 15. lipnja 1988., Bork International, t. 13. i 14.). Osim toga, iako zaklada Redmond u svojim očitovanjima Sudu osporava sklapanje ugovora, u obrazloženju svojeg rješenja Kantongerecht izričito navodi da su „tužitelj i zaklada Sigma izrazili spremnost na aktivnu suradnju u ‚prijenosu’ tužiteljevih

klijenata/pacijenata na zakladu Sigma te je osim toga osnovana radna skupina za „uključivanje djelatnosti zaklade Redmond u zakladu Sigma”.

- 18 S druge strane, kao što Komisija ističe u svojim očitovanjima, činjenicom da se transakcija temelji na dodjeli subvencija zakladama ili udrugama koje svoje usluge navodno pružaju bez naknade, ta se transakcija ne isključuje iz područja primjene direktive. Kao što je već navedeno, cilj je direktive osigurati zaštitu prava zaposlenika te su njome obuhvaćeni svi zaposlenici koji u skladu s nacionalnim pravom uživaju određenu, iako ograničenu, zaštitu od otpuštanja (presude od 11. srpnja 1985., Danmols Inventar, t. 27., 105/84, Zb., str. 2639., i od 15. travnja 1986., Komisija/Belgija, t. 13., 237/84, Zb., str. 1247.). U skladu sa zahtjevom za prethodnu odluku predmetni zaposlenici podliježu nizozemskom građanskom zakoniku.
- 19 Na raspravi je odvjetnik tužitelja u glavnom postupku iznio još jedan argument koji se temelji na činjenici da se zaklada Redmond nalazi u situaciji koja je usporediva sa stečajem i koja je prema sudskoj praksi Suda izričito isključena iz područja primjene direktive zbog ozbiljnog rizika, u slučaju primjene direktive na stečaj, od općeg pogoršanja radnih i životnih uvjeta radnika, što je u suprotnosti sa socijalnim ciljevima Ugovora (gore navedena presuda od 7. veljače 1985., Abels, t. 23.).
- 20 Ta se nova argumentacija, koja nije iznesena u pisanim očitovanjima dostavljenima Sudu i nije potkrijepljena nikakvim dokumentima u spisu, ne može prihvatiti. Iz gore navedene presude Abels proizlazi da su iz područja primjene direktive isključeni samo prijenosi koji se odnose na poduzeća u stečaju. Čak i pod pretpostavkom, koja nipošto nije utvrđena, da je na dan prijena zaklada Redmond imala poteškoće u ispunjavanju svojih obveza, ta činjenica sama po sebi ne bi bila dovoljna za isključivanje tog prijena iz područja primjene direktive (vidjeti osobito gore navedenu presudu od 11. srpnja 1985., Danmols Inventar, t. 9. i 10.).
- 21 Stoga na prethodna pitanja ili dijelove prethodnih pitanja koji se odnose na tumačenje izraza „ugovorni prijenos” u smislu članka 1. stavka 1. Direktive 77/187 valja odgovoriti da tu odredbu treba tumačiti u smislu da je tim izrazom obuhvaćena situacija u kojoj javno tijelo odluči prekinuti subvencioniranje jedne pravne osobe, što dovodi do potpunog i konačnog prestanka njezinih djelatnosti, i prenijeti ga na drugu pravnu osobu sa sličnim ciljem.

Izraz „prijenos poduzeća, pogona ili dijela poduzeća ili pogona”

- 22 U presudi od 18. ožujka 1986., Spijkers (24/85, Zb., str. 1119.), Sud je utvrdio uvjete pod kojima se moraju ocijeniti činjenične okolnosti koje se mogu kvalificirati kao prijenos poduzeća u smislu direktive. U tom pogledu u obzir treba uzeti tri točke.
- 23 Prvo, odlučujući kriterij za utvrđivanje postojanja prijena u smislu direktive jest zadržava li predmetni subjekt svoj identitet, što osobito proizlazi iz činjenice da se njegovo poslovanje stvarno nastavlja ili ponovno započinje (gore navedena presuda od 18. ožujka 1986., Spijkers, t. 11. i 12.).
- 24 Drugo, kako bi se utvrdilo jesu li ti uvjeti ispunjeni, valja razmotriti sve okolnosti koje su svojstvene predmetnoj transakciji, uključujući vrstu poduzeća ili pogona, prenosi li se materijalna imovina poduzeća, kao što su zgrade i pokretna imovina, vrijednost njegove

nematerijalne imovine u trenutku prijenosa, preuzima li novi poslodavac većinu njegovih zaposlenika, prenose li se njegovi klijenti i stupanj sličnosti između djelatnosti koje se obavljaju prije i nakon prijenosa te trajanje eventualnog privremenog prekida djelatnosti. Međutim, valja napomenuti da su sve te okolnosti samo pojedinačni aspekti ukupne ocjene koju valja dati i stoga ih se ne može razmatrati izdvojeno (gore navedena presuda od 18. ožujka 1986., Spijkers, t. 13.).

- 25 Naposljetku, na nacionalnom je sudu da s obzirom na kriterije tumačenja koje je utvrdio Sud ocijeni činjenice kako bi utvrdio je li riječ o prijenosu u navedenom smislu (gore navedena presuda od 18. ožujka 1986., Spijkers, t. 14.).
- 26 U ovom je slučaju u zahtjevu za prethodnu odluku navedeno da prijenos subvencioniranja s jedne zaklade na drugu ima sljedeća svojstva: zaklada Redmond prestala je obavljati svoje djelatnosti, dvije zaklade imaju isti ili sličan cilj, zaklada Sigma djelomično je preuzela zakladu Redmond, dvije zaklade surađivale su u završetku transakcija prijenosa, bio je dogovoren prijenos znanja i resursa zaklade Redmond na zakladu Sigma, prostorije koje je u zakupu imala zaklada Redmond dane su u zakup zakladi Sigma i potonja je ponudila nove ugovore o radu nekim bivšim zaposlenicima zaklade Redmond.
- 27 Sve su te činjenice bitna, ako ne i odlučujuća, svojstva prijenosa te se mogu upotrijebiti za tumačenje i primjenu članka 1. direktive.
- 28 U svojem drugom, trećem, četvrtom i petom pitanju Kantongerecht te Groningen opisuje posebne okolnosti u kojima se upotrebljava određena imovina i obavljaju određene djelatnosti te se pita mogu li one dovesti do promjene načina kvalifikacije gore navedenih čimbenika kako bi se utvrdilo je li riječ o prijenosu.
- 29 Kad je riječ o pokretnoj imovini, ne čini se da se činjenicom, samom po sebi, da ona nije prenesena sprječava primjena direktive te je na nacionalnom sudu da u okviru opće ocjene utvrdi važnost pokretne imovine, kako je istaknuto u točki 24.
- 30 Isto je zapažanje primjenjivo na socijalne i rekreacijske djelatnosti, pri čemu se podrazumijeva da sama okolnost da te djelatnosti čine neovisnu funkciju nije dovoljna za isključivanje primjene gore navedenih odredbi direktive, koje su utvrđene ne samo za prijenose poduzeća, već i za prijenose pogona ili dijelova pogona, s kojima se djelatnosti posebne vrste mogu izjednačiti.
- 31 Stoga na prethodna pitanja koja se odnose na tumačenje izraza „prijenos poduzeća, pogona ili dijela poduzeća ili pogona” u smislu članka 1. stavka 1. Direktive 77/187 valja odgovoriti da tu odredbu treba tumačiti u smislu da se taj izraz odnosi na slučaj u kojem je predmetni subjekt zadržao svoj identitet. Kako bi se utvrdilo je li riječ o takvom prijenosu u slučaju kao što je onaj u glavnom postupku, valja utvrditi, uzimajući u obzir sve činjenične okolnosti svojstvene predmetnoj transakciji, nastavlja li stvarno odnosno započinje li ponovno nova pravna osoba, koja se bavi istim ili sličnim djelatnostima, funkcije koje se provode, pri čemu se podrazumijeva da se djelatnosti posebne vrste koje čine neovisne funkcije mogu, ako je to prikladno, izjednačiti s pogonom ili dijelom pogona u smislu direktive.

Troškovi

- 32 Troškovi Komisije Europskih zajednica, koja je podnijela očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odlučujući o pitanjima koja je rješenjem od 21. siječnja 1991. uputio Kantongerecht te Groningen, odlučuje:

- 1. Članak 1. stavak 1. Direktive Vijeća 77/187 od 14. veljače 1977. o usklađivanju prava država članica o zaštiti prava zaposlenika u slučaju prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona treba tumačiti u smislu da je izrazom „ugovorni prijenos” obuhvaćena situaciju u kojoj javno tijelo odluči prekinuti subvencioniranje jedne pravne osobe, što dovodi do potpunog i konačnog prestanka njezinih djelatnosti, i prenijeti ga na drugu pravnu osobu sa sličnim ciljem.**
- 2. Izraz „prijenos poduzeća, pogona ili dijela poduzeća ili pogona” iz istog članka odnosi se na slučaj u kojem je predmetni subjekt zadržao svoj identitet. Kako bi se utvrdilo je li riječ o takvom prijenosu u slučaju kao što je onaj u glavnom postupku, valja utvrditi, uzimajući u obzir sve činjenične okolnosti svojstvene predmetnoj transakciji, nastavlja li stvarno odnosno započinje li ponovno nova pravna osoba, koja se bavi istim ili sličnim djelatnostima, funkcije koje se provode, pri čemu se podrazumijeva da se djelatnosti posebne vrste koje čine neovisne funkcije mogu, ako je to prikladno, izjednačiti s pogonom ili dijelom pogona u smislu direktive.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgju 19. svibnja 1992.

[Potpisi]

* Jezik postupka: nizozemski